

Datum: 09.02.2021

Napomena:

Medij: telegraf.rs

Link: <https://www.telegraf.rs/pop-i-kultura/knjige-stripovi/3299367-alan-ford-strip-jugoslavija>

Autori: Redakcija

Temе: Muzej Jugoslavije, Beograd, Josip Broz Tito

Naslov: Strip o Jugoslaviji ili Jugoslavija u stripu: Kako je Alan Ford, špijun iz Italije, postao naš heroj

09/02/21 | 16:30 » 16:51

Foto: Strip Blog

Napravljen u Italiji, serijal stripova Alan Ford je objavljen u Francuskoj, Danskoj i Brazilu pre nego što je postao uspešan u bivšoj Jugoslaviji. Koja se tajna krila iza kulturnog književnog dela? Za one koji žele da saznaju više o bivšoj Jugoslaviji, malo je pouka kao što je italijanski strip smešten u Njujorku. Prenoseći avanture simpatičnog, ali nesposobnog tajnog agenta, Alan Ford je uživao ogroman uspeh u Jugoslaviji 1970-ih i 1980-ih. Toliko da je Muzej Jugoslavije u Beogradu početkom decembra 2020. godine organizovao novu izložbu, Alan Ford trči počasni krug, da proslavi izmišljeni lik koji je oblikovao ukuse pop-kulture generacija, piše Calvert Journal. Postavka Alana Forda na prvi pogled nema nikakve veze ni sa Italijom ni sa bivšom Jugoslavijom. Titularni junak radi za TNT, diskutabilnu obaveštajnu agenciju koja posluje iz cvečare u Njujorku. Zajedno sa disonantnom posadom nesposobnih kolega, Ford sklon nezgodama (koji je samo prijavljen kao agent zbog slučaja pogrešnog identiteta) provlači se kroz svaku avanturu, ali uvek završava na vrhu.

Isečak iz stripa / Autor ilustracije: Roberto Raviola Magnus

Alan Ford je postigao umereni komercijalni uspeh u zemlji porekla, mada ga je stil - pun šale i igre reči - učinio obeshrabrujućom perspektivom za strane izdavače. Dansko izdanje (u kojem je glavni lik preimenovan u Oskar Mortensen) objavljeno je u samo šest brojeva pre nego što je povučeno. Izdavačke kuće na engleskom jeziku nikada nisu pokazale interesovanje. Zašto je u Jugoslaviji postao tako veliki hit, oduvek je bio predmet mnogih rasprava. Mnogi tvrde da je Alan Ford, u društvu koje je mešalo internacionalistički idealizam sa birokratskom disfunkcijom, bio idealan oblik socijalne satire. Njegov uspeh je u velikoj meri dugovao i geniju svog prevodioca, izvršnog direktora zagrebačke izdavačke kuće Nenada Briksija. Briksi ne samo da je razumeo suptilni humor originala, već je smislio i hrvatske alternative za bilo kakve gegove izgubljene u prevodu. Alan Ford je bio zamisao italijanskog izdavača i pisca Maksa Bunkera (pravo ime Lučano Seki),

koji je pokrenuo prvu epizodu 1969. godine. Upravo je Bunkerov umetnički kolega Magnus (Roberto Raviola) pružio glavnim protagonistima njihov prepoznatljiv, delimično realistični - delimično karikaturalni izgled. Sa vizijom zasnovanom na imidžu irskog glumca Pitera O`Tula, Ford je u velikoj meri bio antijunak za kog je čitalac navijao; naivni "smotanko" sa kojim smo se svi mogli poistovetiti.

Ostali članovi glumačke ekipe bili su groteskniji - TNT-ov Broj jedan dobio je lepršavu belu bradu; dok je nesposobni istražitelj Bob nosio smešni ogrtač Šerloka Holmsa. Oni su predstavljali "neprikladne" vrste koje bi se mogle naći u bilo kojoj ulici velikog grada. Možda najpamtljiviji bio je izumitelj Grunf (neprestano sa avijatičarskim naočarima), samoprozvani stručnjak za sve što je u stvari bio otelotvorenje antitalenata.

Magnus je napustio operaciju Alan Ford 1974. godine Njegova zamena Paolo Pifarerio dao je sve od sebe da nastavi vizuelni stil stripa, ali hemija više nije bila ista. Sedamdeset i pet epizoda koje je nacrtao Magnus, epski ciklus priča koji ilustruju bitke gomile nesposobnjakovića i fantazista protiv ciničnog i manipulativnog sveta, čine kanon Alana Forda.

Ilustracija: Giovanni Romanini

Mnoge šale i reference koje su izgovarali likovi Alana Forda ušli su u svakodnevnu upotrebu, a njegovi obožavaoci bi ih neprestano citirali, uspostavljajući telo apsurdne narodne mudrosti koje je pružilo odgovarajući komentar na problematičnu Jugoslaviju osamdesetih, i ostalo relevantno današnjim državama naslednicama.

Bolje živa kukavica nego mrtvi heroj, Uvek je važnije pobediti nego učestvovati i - možda ultimativni slogan političke stranke: Ne dajemo obećanja i težimo da ih izvršimo do kraja, samo su neki od "fordizama" koji ostaju u večitoj upotrebi.

- Bilo je nečeg istovremeno brutalnog i nežnog u Magnusovim crtežima - kaže zagrebački izdavač Ivan Sršen, poklonik Alana Forda koji je objavio intervju s Maksom Bunkerom u svojoj knjizi Halo Bing! (u koautorstvu sa Antonijom Radić) 2019, i dodao:

- Bila je to dualnost koja je bila prisutna i u jugoslovenskom socijalizmu: idealizam i vera u bolje sutra, nasuprot ne tako sjajnoj stvarnosti, koja je zapravo delovala cinično i sivo. S druge strane, Bunker je sve negativnosti kapitalizma sažeo u nekoliko savršenih gegova. Ovaj subverzivni element bio je toliko potreban, ne samo u saveznoj Jugoslaviji, već i svuda drugde u svetu: da bi bio politički, provokativan i smešan.

Foto: Strip Blog

Činjenica da su Bunkerov humor razumeli jugoslovenski čitaoci u velikoj meri je imala veze sa prevodiocem Nenadom Briksijem.

- Uspeo je da stvori neobičan jezik - objašnjava Sršen - kroz koji su svi likovi razgovarali sa neobičnom mešavinom visokog stila i uličnog žargona, nešto izvorno pozorišno i bizarno smešno. Srpski stručnjak za komunikacije, Lazar Džamić, posvetio je čitavu knjigu načinu na koji su se jugoslovenski čitaoci povezali sa Alanom Fordom (naslov knjige Cvjećarnica u Kući Cveća referenca je na izmišljene cvećare Alana Forda i takozvanu Kuću cveća u Beogradu, gde je bivši jugoslovenski predsednik Josip Broz Tito sahranjen). Za Džamića, apsurdni univerzuma Alana

Forda su za građane komunističke Jugoslavije bili "način života, a ne umetnički pravac". Džamić je otišao dalje tvrdeći da je Alan Ford funkcionisao kao tačna slika balkanskog društva, bez obzira na to koju je političku ideologiju sledio.

- Naš prirodni društveni sistem nije ni socijalizam ni kapitalizam, već nadrealizam - piše on. Uticaj Alana Forda na razvoj strip kulture širom Jugoslavije teško je potceniti.

Foto: Strip Blog

- To je bio jedan od najvažnijih stripova koje sam čitao kao dete - kaže srpski umetnik Saša Rakezić, čiji su vlastiti otkaçeni, autobiografski stripovi (napisani pod nadimkom Aleksandar Zograf) postali klasika savremene srpske scene.

- Definitivno je uticalo na moj autorski rad. Alan Ford je pokazao da umetnik može da pokaže potpuno nepoštovanje "zvaničnog" načina na koji junačke figure treba da se vizualizuju.

Rakezić je odrastao u Pančevu, 20 kilometara severoistočno od Beograda.

- Sećam se da sam kupio prve brojeve Alana Forda koji su ikada izašli u Jugoslaviji. Alan Ford se potpuno razlikovao od bilo kog drugog stripa dostupnog na kioscima, i sa mnogo mračnijim humorom. To je bilo najbliže podzemnom stripu koji smo imali, a ipak nije bilo predviđeno da bude pod zemljom; nekako je to bilo izvan definicije. Tajni agenti su se obično prikazivali kao glamurozne i herojske figure u popularnoj kulturi, ali ovde su bili predstavljeni kao zbunjeni, depresivni i krajnje neefikasni - dodao je.

Još jedan obožavalac (i opsesivni kolekcionar) stripova Alana Forda bio je Kornel Šeper, vodeće svetlo u zagrebačkom alternativnom klubu "Močvara".

Isećak iz stripa / Autor ilustracije: Roberto Raviola Magnus

- Za razliku od drugih stripova iz detinjstva, privlačnost Alana Forda nikada nije izbledela. Imao je ukus stvarnog života, gotovo kao da nudi vodič o tome kako je društvo zaista funkcionisalo.

Kornel mi je pokazao sveske iz detinjstva koje je napunio opsesivno detaljnim, lepo ilustrovanim biografijama glavnih likova Alana Forda. Kada sam ga pitao da li je neko od njegovih prijatelja sledio Alana Forda sa istom predanošću, nastala je duga tišina praćena riećima:

- Ne znam nijednu osobu koja nije.

Alan Ford nije bio jedini zapadni uvoz koji je se provukao kroz jugoslovensku maštu. Društveno-satirični sitkomi iz Velike Britanije - od *On the Buses* do *Yes Minister* i *Only Fools and Horses* - bili su masovno popularni u to doba; posebno ovaj poslednji (Mućke) koji i dalje uživa popularnost na raznim TV mrežama.

Alan Ford je, međutim, bio taj koji je ponudio najviše na račun subverzivne simbolike. Godine 1989. slovenački nedeljnik *Mladina* objavio je humoresku u kojoj se pokojni jugoslovenski lider Josip Broz Tito pojavio pored glavnih likova. *Mladina* je već postala ozloglašena po svom hrabro nezavisnom pristupu jugoslovenskoj politici, a uokvirivanje Tita u apsurdnom svetu Alana Forda bio je još jedan znak da je poštovanje komunističkog doba prema liderima i ideologiji bilo pri kraju.

Isećak iz stripa / Autor ilustracije: Roberto Raviola Magnus

I sam Maks Bunker je uvek bio prijatno zanesen popularnošću Alana Forda u bivšoj Jugoslaviji, ali se uglavnom uzdržavao od davanja intervjuja. Ova medijska stidljivost je, ako išta, dodala

Datum: 09.02.2021

Napomena:

Medij: telegraf.rs

Link: <https://www.telegraf.rs/pop-i-kultura/knjige-stripovi/3299367-alan-ford-strip-jugoslavija>

Autori: Redakcija

Temе: Muzej Jugoslavije, Beograd, Josip Broz Tito

Naslov: Strip o Jugoslaviji ili Jugoslavija u stripu: Kako je Alan Ford, špijun iz Italije, postao naš heroj

mističnosti stripa. Kornel Šeper poslao je nekoliko i-mejlova Bunkeru početkom 2000-ih pitajući ga da li bi učestvovao na večeri Alana Forda u zagrebačkom klubu "Močvara". Mejlovi su ostali bez odgovora, pa je Šeper otišao do Milana i pokucao na Bunkerova vrata. Bunkerov pomoćnik ga je ljubazno odbio, ali je uspeo da ugleda suvenire Alana Forda koji su se natrpali zidovima predvorja. Bilo je to, podseća, pomalo poput zagledavanja svetilišta.

Ivan Sršen uspeo je da stekne samopouzdanje Bunkera, ali sasvim slučajno.

- Pre nekoliko godina Bunker je mislio da naša izdavačka kuća Sandorf želi da objavi pojedine od njegovih starih stripova, dok smo se zapravo raspitali samo o pravima za jedan jedini kadar koji smo želeli da koristimo na koricama jedne od naših knjiga. Poslao mi je oštro upozorenje o mogućem kršenju autorskih prava. Nisam mogao da se suzdržim da mu ne kažem koliko mi znači što mogu da razmenim e-poštu sa strip-autorom kojem sam se toliko divio kao dete. To ga je omekšalo i na kraju je pristao da uradi intervju.

Stripovi Alana Forda i dalje su u prodaji na mnogim kioscima bivše Jugoslavije, a njihovi likovi postali su bezvremenska referentna tačka.

Zaista, suštinska premisa Alana Forda, da je savremeni svet mesto koje ne može da se pomiri sa diletantima i cinicima, danas daje još autentičniju notu nego što je bilo kada je prvi put napisan. Apsurdni svet koji je dočarao Maks Bunker više je od ogledala kontradikcija jugoslovenskog života 70-ih i možda zaista ima pouke za sve nas. Više od pedeset godina nakon prvog objavljivanja, možda je vreme da ostatak Evrope sustigne Alana Forda.

(Telegraf.rs)

Telegraf.rs zadržava sva prava nad sadržajem. Za preuzimanje sadržaja pogledajte uputstva na stranici Uslovi korišćenja.

